Digitaalinen keskuspankkiraha

Antti Ripatti

Taloustieteen professori
Helsingin yliopisto ja Helsinki GSE

Eduskunnan talousvaliokunta 10.3.2021

Mistä lähti: Libra

Facebookin, Visan, Mastercardin, Paypalin ja kumppaneiden suunnitelma digitaalisesta kansainvälisestä maksuvälineestä herätti perinteiset toimijat kuten keskuspankit, valvontaviranomaiset, jne.

Digitaalisuus on ollut arkipäivää rahoitusmaailmassa jo vuosikymmeniä

Digitaalisuus on ollut rahoitusmaailmassa arkipäivää jo vuosikymmeniä

- Talletukset ovat digirahaa.
- Keskuspankeillä on ollut digiraha: pankkien keskuspankkitalletukset

Uudet innovaatiot ovat tehneet maksamisesta helpompaa — osin yksityisyydensuojan kustannuksella.

Rahan luonne ei muutu

Maksuvälineet ja maksamisen muodot muuttuvat, raha ei:
raha on liikkeellelaskijan (keskuspankki, luotokorttiyhtiö, . . .)
velkaa, jonka vakuutena on niiden tekemät turvaavat
sijoitukset.
Poikkeuksenä "kryptovaluutat"(kuten bitcoin), jotka ovat
turvaamattomia kuplia.

Digitaalinen keskuspankkiraha on keskuspankkitalletusten laajentamista yrityksille ja kotitalouksille

Pankkien talletustilit keskuspankeissa ovat digitaalista keskuspankkirahaa.
Talletukset on rajoitettu vain pankeille (ja valtiokonttorille ja selvitysjärjestelmän toimijoille)

Lohkoketjulla ja digitaalisella keskuspankkirahalla ei ole välttämättä suoraa yhteyttä

Digitaalinen keskuspankkiraha voidaan toteuttaa monilla erilaisilla tekniikoilla: lohkoketjulla, talletuksena, ennakkomaksukorttina, ...
Tekniikan valinta vaikuttaa käytön helppouteen, likvidiyteen, yksityisyyden suojaan, ...

Digitaalisella keskuspankkirahalla ei pitäisi olla kokonaistaloudellisia vaikutuksia

Keskuspankin tasepolitiikka on vaikutuskanavan keskiössä.
Vaikutuksia ei ole, jos

- digitaalinen keskuspankkiraha syrjäyttää taseen muita velkaeriä (kuten käteinen)
- ne yleisön talletukset, jotka siirtyvät pankeista keskuspankkiin kompensoidaan keskuspankin luottoina pankeille

Mutta vaikutuksia on, kun

- digirahamaksut syövät enemmän resursseja kuin nykyiset pankkitalletuksiin perustuvat maksut; tai
- maksujärjestelmä vaatii edelleen pankkitalletuksia
- keskuspankin sijoituksia ei ohjata markkinaehtoisesti pankkeihin korvaamaan menetettyjä talletuksia.

Digitaalinen keskuspankkiraha ei vaikuta rahoituksen välittymiseen ja pankkipakoihin

- Rahoituksen välittymiseen ei ole vaikutuksia, mikäli keskuspankin sijoitukset pankkeihin korvaavat menetetyt talletukset markkinaehtoisesti.
- Samasta syystä kaikkien pankkipakojen äitiä ei (todennäköisesti) synny.

Mitä hyötyä digitaalisesta keskuspankkirahasta saadaan

- Käteisen rahan väistyessä korkojen nollaraja poistuu.
- Lisää kilpailua maksujärjestelmissä, toivottavasti myös kansainvälisisissä maksuissa
- Rahapolitiikan korkojen nopeampi välittyminen talletuskorkoihin
- 'too big to fail' -ongelman helpottuminen. Yksittäisen ison pankin kaatuminen ei uhkaa maksujärjestelmää
- Tukee rahapolitiikan itsenäisyyttä. Libra saattaisi johtaa oman rahan rapautumiseen.
- Pankkipaot voisivat vähentyä, koska keskuspankista tulee iso tallettaja, joka pystyy ottamaan pankkipaon riskin huomioon.
- Suurten maksujen välittämisen ongelmat vähenevät (seteleillä vaikea ostaa autoa rahanpesuepäilyjen vuoksi)

Digitaaliseen keskuspankkirahaan liittyy myös riskejä

- Keskuspankin taseen kasvu synnyttää poliittisia paineita keskuspankin sijoitusten kohdistamisessa.
- Keskuspankkitalletusten välittymiseen pankkeihin liittyy myös poliittisia riskejä.
- Verkostovaikutuksen vuoksi perinteisen käteisen kysyntä (ja tuki sen olemassa ololle) supistuisi.

Keskeiset huolet Suomen kannalta

Keskuspankin sijoituspolitiikka

- Keskuspankkien sijoitusten politisoituminen
- Se miten pankeista siirtyvät talletukset korvaantuvat keskuspankin sijoituksilla.

Yksityisyyden suoja

+ Maksutietoihin pääsyn rajoittaminen
– Rikollisuuden (esim. rahanpesu) ehkäiseminen

Digitaalirahan teknologiset valinnat

- Pelkona kansalliset teollisuuspoliittiset intressit (vrt Ranskan, Sanofi-tapaus, teollisuuspolitiikka EU:n rokotehankinnoissa)
- Käyttäjälle kalliista järjestelmästä seuraa kokonaistaloudellista tehottomuutta.